

Responsabilitat privada i pública

Malament farem si no tapem la bretxa oberta per les conductes insostenibles del sector privat

JOSEP OLIVER ALONSO, catedràtic d'Economia Aplicada (UAB)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 21 de octubre del 2010

Dilluns passat, l'Ecofin va reformular algunes de les normes que regeixen el funcionament de la Unió. El que es va aconseguir aquell dia, amb el suport d'Espanya, no és per sentir-se'n molt satisfet i, encara que una mica avancem, falta tant camí per recórrer que no sé si arribarem a temps per evitar el pròxim tràngol.

El problema va emergir el maig passat, amb la crisi del deute de Grècia, Portugal, Irlanda i Espanya, que va posar l'euro contra les cordes. Llavors tot van ser promeses de bon comportament, d'augmentar la vigilància macroeconòmica i, fins i tot, d'imposar sancions que podrien arribar a l'expulsió. Però la memòria dels humans és fràgil, i com més ens allunyem d'aquella primavera, més decreixen els desitjos d'esmena.

Alemanya defensa un reajustament sever dels mecanismes de control i supervisió de les finances públiques. Els alemanys es veuen com els pagadors de la crisi, van subministrar, primer, el gruix de recursos per salvar Grècia i, posteriorment, el fons d'estabilitat (de 750.000 milions d'euros) per evitar possibles fallides d'altres estats. I, per això, no ha d'estranyar que Angela Merkel hagi abanderat una reforma profunda del fallit pacte per l'estabilitat. Però l'oposició francesa, recolzada per Espanya, Itàlia i Grècia, ha impedit que prosperés l'automatisme en les multes per als països que vulneressin els acords sobre dèficit i deute públics. I així, dilluns es va acordar que es donarien sis mesos de termini

perquè es corregissin aquests desequilibris, i només llavors es passaria a imposar unes sancions que encara s'han de definir.

Alemanya ha aconseguit, a canvi, el suport francès per modificar els tractats de la Unió. Reformar-los és necessari per estendre, de manera permanent, el fons d'estabilitat, definir la suspensió de pagaments d'un Estat membre, ampliar les sancions fins a limitar el dret de vot o, fins i tot, l'expulsió temporal de la Unió. Però les dificultats són enormes. La Gran Bretanya ja ha advertit que només acceptarà canvis menors al Tractat de Lisboa. I, a més a més, qualsevol modificació exigirà la unanimitat dels 27 estats membres, alguns dels quals han d'aprovar-la en referèndum. ¿Creieu que Alemanya, en aquestes condicions, sortirà vencedora en les seves pretensions? En síntesi, i pel que fa a les finances públiques, poc s'ha avançat després de la tempesta de la primavera passada. Potser serà necessari un altre huracà per obligar a cedir dosis més grans de sobirania.

Però això no és tot. I malgrat que els ministres de Finances encara no han finalitzat la seva feina, s'ha de destacar que les propostes d'incloure altres indicadors de divergència que apuntaven al sector privat (el saldo de la balança exterior, en especial) semblen haver desaparegut del debat. I això ens porta a un altre àmbit de discussió en què no s'està avançant. Sembla com si els problemes que ha patit l'euro derivessin, exclusivament, de l'irresponsable comportament governamental. És cert que una part tenen aquest origen. Aquest és el cas de Grècia i, parcialment, de Portugal. Però l'evolució d'Espanya i Irlanda mostra com, amb uns comptes públics sanejats, una crisi profunda, generada en part per l'excés d'endeutament privat, ha donat com a resultat un notable empitjorament de les finances dels estats. Efectivament, Espanya i

Irlanda presentaven superàvits públics el 2005-07 (gairebé de l'1,5% del PIB) i baixos nivells de deute públic (el 2007, del 25% del PIB per a Irlanda i del 36% per a Espanya), allunyats de la mitjana, del 66%, de l'àrea de l'euro. La Gran Bretanya, per la seva part, tot i tenir un dèficit el 2005-07 del 3%, mantenia un volum de deute reduït, del 45% del seu PIB. En aquests tres països no ha estat l'incorrecte comportament governamental el causant de l'explosió del dèficit i del deute, sinó el col·lapse dels ingressos, i l'augment automàtic de la despesa. I això va ser el resultat de l'enfonsament d'una activitat privada (consum i inversió), massa vinculada a l'endeutament de famílies i empreses i al sector immobiliari, amb negatius efectes addicionals sobre el financer. A més a més, en els casos britànic i irlandès, s'hi ha de sumar l'augment del dèficit i de deute derivat del salvament dels seus bancs. En tots aquests països, si no es posa límit a la incorrecta conducta del sector privat, no haurem avançat en res a l'hora de posar dics per evitar possibles crisis posteriors.

¿Responsabilitat en les finances públiques? Per descomptat. Però, també i al mateix nivell, en les del sector privat. La defensa de l'euro competeix tothom: governs, empreses i famílies. Malament farem la reforma si, evitant un incorrecte comportament dels buròcrates públics, no tapem la bretxa oberta per conductes insostenibles del sector privat, per molt racional que sigui individualment. Perquè, i aquesta és una de les fal·làcies que aquesta crisi ha mostrat, la suma de comportaments individuals racionals pot arribar a ser un desastre col·lectiu. N'hi ha prou amb l'exemple d'Espanya.